

Motion till riksdagen 2022/23:2328

av **Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)**

med anledning av skr. 2022/23:49 Avskiljningar vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förbud mot ensamarbete i klientnära kontakter vid Statens institutionsstyrelses (Sis) särskilda ungdomshem och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Under den förra mandatperioden tillkännagav riksdagens socialutskott att den socialdemokratiska regeringen borde återkomma med ett antal skrivelser gällande Statens institutionsstyrelse (Sis). Den nu aktuella skrivelsen är den tredje i ordningen och behandlar frågan om Sis arbete med avskiljningar.¹

En avskiljning innebär att ett barn eller en ungdom som vårdas på något av Sis särskilda ungdomshem förs till ett särskilt rum för avskiljande. Det är en särskilt lagreglerad befogenhet för situationer när den unge uppträder våldsamt eller är så påverkad att han eller hon inte kan hållas till ordningen. Avskiljning är en mycket ingripande åtgärd som bara får användas när andra åtgärder inte är tillräckliga. Maximalt får en ungdom hållas i avskildhet i fyra timmar.

I den nu aktuella skrivelsen redogör regeringen för de insatser och åtgärder som har vidtagits för att minska antalet avskiljningar vid Sis särskilda ungdomshem. Regeringen beskriver hur antalet avskiljningar totalt sett inte minskat men att det syns en positiv trend inom den s.k. flicksatsningen och på myndighetens förstärkta avdelningar. Regeringen uttalar att man ser positivt på de åtgärder som hittills har gett resultat men anser att Sis skyndsamt måste få ned antalet avskiljningar i hela myndigheten. Regeringen

¹ Tidigare skrivelser har avlämnats den 22 juni 2021 (skr. 2020/21:215) respektive den 13 april 2022 (skr. 2021/22:230).

anger vidare att man gett Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att utvärdera alternativa metoder till tvångsåtgärder inom Sis verksamhet.

Det pågående reformarbetet behöver fortsätta

Under den föregående mandatperioden initierade den socialdemokratiska regeringen ett större reformarbete inom Sis verksamhet samtidigt som myndigheten fick höjda anslag. Reformerna syftade bl.a. till att höja säkerheten, tydligare differentiera de olika ungdomshemmen mot olika målgrupper samt säkra kompetensförsörjningen. En utredare gavs också i uppdrag att tydligare reglera barns och ungas användning av mobiltelefoner och internet inom Sis. Det uppdraget ska redovisas senast den 18 maj 2023.

Det arbete som den socialdemokratiskt ledda regeringen påbörjade behöver få fortsätta. Olika grupper av unga som frihetsberövas behöver olika insatser – och ska i många fall inte vistas tillsammans. En flicka med självskadebeteende ska inte behöva vårdas ihop med en grovt gängkriminell pojke som avtjänar sitt straff. Samtidigt behöver vården på de särskilda ungdomshemmen förbättras. För ungdomar med en kriminell bakgrund behöver säkerheten öka och vårdinnehållet tydligare inriktas mot brottsförebyggande insatser. Ungdomar som placeras på Sis ska inte kunna använda mobiltelefoner eller annan digital teknik för att planera fritagningar, köpa narkotika eller så att de utnyttjas sexuellt. Sis behöver också kunna erbjuda nya former av öppna placeringar och bättre utslussning och eftervård. Allt detta kräver att de olika ungdomshemmens verksamhet än tydligare inriktas mot olika grupper av ungdomar. Det kräver också att Sis arbete med att förbättra myndighetens strukturer för kompetensförsörjning fortsätter. Grundutbildningen behöver komma på plats och omfatta all personal samtidigt som man kommer till rätta med underbemanning och brister vad gäller stöd och ledning i det klientnära arbetet.

Ett förbud mot ensamarbete i klientnära kontakter

Detta reformarbete hänger också samman med frågan om avskiljningar. Möjligheten att hålla barn och unga i avskildhet är ett lagreglerat verktyg som endast får användas av personalen i sista hand, när mindre ingripande åtgärder inte är tillräckliga. I praktiken påverkas detta i hög grad av tillgänglig bemanning, personalens utbildning och erfarenhet liksom stödet från chefer och ledning. Som framgår av den aktuella skrivelsen är det möjligt att genom andra arbetssätt, t.ex. förstärkta avdelningar, minska antalet avskiljningar. I grunden handlar det om att personalen ska ha rätt förutsättningar för att göra ett bra arbete.

En fråga i detta sammanhang handlar om ensamarbete. Sis har påbörjat arbetet med att implementera nya riktlinjer och arbetssätt för att reducera risker, bl.a. nya riktlinjer för att bedöma riskfyllt ensamarbete. Socialdemokraterna anser dock att verksamheten inom de särskilda ungdomshemmen som helhet är av en sådan riskfylld karaktär att ensamarbete aldrig är lämpligt. En fullständig utmönstring av ensamarbete i det klientnära arbetet skulle innebära höjd säkerhet för både ungdomar och personal.

Mot denna bakgrund anser Socialdemokraterna att det bör införas ett förbud mot ensamarbete i klientnära kontakter vid Sis särskilda ungdomshem.

Fredrik Lundh Sammeli (S)

Mikael Dahlgvist (S)

Yasmine Bladelius (S)

Anna Vikström (S)

Gustaf Lantz (S)

Karin Sundin (S)

Dzenan Cisija (S)